



## Dans la petite ville grecque de Koropi, Iannis PROFIS en son pays

*Interview originale en grec*

### ΕΡΩΤΗΣΗ 0

Γεια σας, παιδιά του 2<sup>ου</sup> γυμνασίου Κορωπίου! Είμαι ο Γιάννης ο Πρόφης, κάτοικος του Κορωπίου. Οι πρόγονοί μου ήσαν κορωπιώτες, από το 1750 περίπου -υπολογίζω εγώ- ότι ήρθανε Πρόφηδες εδώ στο Κορωπί. Έκτοτε, οι Πρόφηδες είναι ένα σόι πολυπληθές (έχει πάρα πολλούς Πρόφηδες τώρα το Κορωπί) αυξήθηκαν πάρα πολύ και γι' αυτό τώρα θα τα ακούτε και συχνά το επώνυμο αυτό. Εγώ, γεννήθηκα το 1940 (είμαι μεγάλος δηλαδή στην ηλικία), σπούδασα νομικά, μένω στο Κορωπί από τότε που γεννήθηκα μέχρι τώρα κι ασχολούμαι (πέρα από το επάγγελμα που εξάσκησα) με την λαογραφία και τη ζωγραφική, τη λαογραφία του τόπου του Κορωπίου και των Μεσογείων (και κυρίως του Κορωπίου) κι επιπλέον ζωγραφίζω πάλι λαογραφικά θέματα που σχετίζονται με το Κορωπί. Δηλαδή έχω φτιάξει το πανηγύρι της Αναλήψεως (που το βλέπω τώρα εδώ απέναντι), έχω κάνει τη Λουμπάρδα που είναι η παραλία η γνωστή πολύ στους Κορωπιώτες δίπλα στην Αγία Μαρίνα και τον Άγιο Δημήτρη και τη μάχη του θύτη εναντίον των Τούρκων που έγινε και πολλούς άλλους πίνακες, όπως το πατητήρι που πατάνε τα σταφύλια, τον τρυγητό έχω κάνει πως τρυγάει ο κόσμος και το κυριότερο, το μεσογειακό σπίτι στις αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα, δηλαδή πριν 120 χρόνια, πώς ήταν η αρχιτεκτονική του Κορωπίου. Αυτά θα τα δείτε... τους πίνακες αυτούς θα τους δείτε σε εκτυπώσεις που έχω κάνει... γιατί καθηγήτριες σας (και τις ευχαριστώ πολύ) Ζωή Αποστολάκη και κυρία Βλαντή είχαν έρθει, με επισκέφθηκαν και προμηθεύθηκαν μέσω του Δήμου αντίγραφα-εκτυπώσεις των πινάκων αυτών, τους οποίους φαντάζομαι ότι θα δείτε. Και τελειώνει εδώ η σύσταση του προσώπου μου, εδώ τελειώνει.

### ΕΡΩΤΗΣΗ 1

Το φυσικό περιβάλλον και το δομημένο περιβάλλον, δηλαδή τα κτίρια που έχουν γίνει κι οι εγκαταστάσεις, ήταν πολύ διαφορετικά απ' ό,τι είναι σήμερα. Το φυσικό περιβάλλον περιλάμβανε περισσότερο πράσινο και κυρίως στον Υμηττό και τα γύρω ορεινά μέρη είχανε δέντρα, όπως κυρίως πεύκα κι ευκαλύπτους, τα βουνά είχανε πάρα πολλούς θάμνους πυκνούς -πράγματα που σήμερα δεν τα συναντούμε, τα συναντούμε πολύ λιγότερο, όπως ευτυχώς στον Υμηττό στην περιοχή Σέσι που είναι του Κορωπίου, η περιοχή της Ντούκας που είναι ακόμα ωραία... Εν πάση περιπτώσει, ό,τι είναι στον Υμηττό, εκεί μπορούμε να πούμε ότι κάπως μοιάζει το σημερινό αυτό περιβάλλον με το τότε. Όσο για τη δόμηση, δεν έχει καμία σχέση το πώς ήταν τότε και το πώς είναι τώρα. Τότε ήτανε κατοικίες μέσα σε μεγάλα οικόπεδα, μεγάλους χώρους που η κατοικία, το σπίτι δηλαδή που είχε κάθε οικογένεια, ήτανε μικρό σε σχέση με το υπόλοιπο που έμενε. Τώρα, σήμερα, είναι το αντίθετο· ο ελεύθερος χώρος είναι πάρα πολύ μικρός κι ο χτισμένος χώρος που περιλαμβάνει τα σπίτια είναι πολύ μεγάλος. Είναι πολύ μεγάλη η διαφορά. Τότε, οι αυλές ήταν τεράστιες, τα σπίτια ήταν μικρά και τότε δε σπάνια να έβλεπε κανείς διώροφα σπίτια. Υπήρχαν κάποια διώροφα (δηλαδή το 1940 - εννοώ- μέχρι 1960, μια εικοσαετία) ήταν χαμηλά τα σπίτια. Τώρα, από το 1975-80 άρχισαν να γίνονται οι πολυκατοικίες, οι οποίες φτάσανε μέχρι τους 6 ορόφους, δηλαδή δεν υπάρχει τίποτα, καμία σχέση με το δομημένο περιβάλλον το τότε με αυτό του τώρα.

### ΕΡΩΤΗΣΗ 2

Τα επαγγέλματα που υπήρχαν εδώ σχετίζονταν με τη γεωργία και, κατά δεύτερο λόγο, με την κτηνοτροφία. Η κύρια επαγγελματική απασχόληση των κατοίκων ήταν οι γεωργικές εργασίες, δηλαδή κάθε οικογένεια είχε τα κτήματά της τα οποία καλλιεργούσε με στάρια, κριθάρια, παρήγε τον σανό που έτρωγαν τα ζώα, φύτευε πράγματα (φυτά τα οποία έτρωγαν τα ζώα) και καλλιεργούσε επιπλέον κι αρακά, τις φακές, τη φάβα, όλα αυτά. Θυμήθηκα ότι στην στη Δεξαμενή (το λόφο της Δεξαμενής που είναι τώρα το θέατρο κι η παλιά ύδρευση, το κτίριο της ύδρευσης) εκεί φυτεύανε και καλλιεργούσαν τη φάβα, και ρεβίθια τα οποία ήταν καλής ποιότητας. Υπήρχαν όμως κι αυτοί που ασχολούνταν με την κτηνοτροφία κι έτρεφαν τα πρόβατα, είχαν πρόβατα, είχαν στάνες στα γύρω ορεινά, στα χωριά, οπότε αυτοί είχαν παραγωγή του γάλακτος και των κρεάτων, πουλούσαν δηλαδή τα σφάγια (τα πρόβατα, τα αρνιά) σε κρεοπώλες κι αυτό ήταν το εισόδημά τους. Αυτοί, όμως, αυτοί οι άνθρωποι δεν ήταν αρβανίτες (που θα πούμε πιο κάτω)· είχαν έρθει από άλλα μέρη της Ελλάδας. Αυτοί ήρθαν μετά την επανάσταση του '21 μέχρι το 1850-1860 και παραμένουν οι οικογένειες τους στο Κορωπί κι είναι, βέβαια, ενσωματωμένοι Κορωπιώτες. Παλαιότερα όμως κι από αυτό, ήθελα να πω ότι κι οι ντόπιοι κορωπιώτες ήσαν κτηνοτρόφοι, δηλαδή έτρεφαν ζώα, περισσότερο από τις ασχολούνταν με τη γεωργία και τη γεωργική παραγωγή. Η γεωργική παραγωγή, δηλαδή τα αμπέλια και τα περιβόλια, άρχισαν κάπως αργά, δηλαδή μετά το 1850 (που) είχαμε την ανάπτυξη της αμπελουργίας που έφτασε στο ζενίθ μέχρι το 1950. Τώρα (όταν ήμουν εγώ μικρός), η παραγωγή του κρασιού που προέρχεται από τα αμπέλια που ήσαν εδώ, ήταν πάρα πολύ μεγάλη. Παλαιότερα, όμως -όπως είπα- δεν υπήρχε τόσο μεγάλη, ήταν πολύ περιορισμένη η αμπελουργία, ενώ (όταν γεννήθηκα, όταν ήμουν εγώ μικρός) το κύριο επάγγελμα ήταν αμπελουργοί και γεωργοί που καλλιεργούσαν στα περιβόλια τους. Υπήρχαν πάρα πολλά περιβόλια, και τώρα υπάρχουν μερικά άλλα λίγα. Αυτοί πουλάνε τα πράγματά τους σε λαϊκές· έχουν περιβόλια που έχουν τα διάφορα ζαρζαβατικά -που λέμε- τα λαχανικά, τις ντομάτες, τις πατάτες, τα κολοκύθια κι όλα αυτά που πουλάνε στις λαϊκές αγορές. Κατά τα άλλα, υπήρχαν κι οι επαγγελματίες που είχαν καταστήματα, κατά κύριο λόγο ασχολούνταν με τα καταστήματα τους· το παντοπωλείο, το μπακάλικο -που λέγαμε-, το κρεοπωλείο κυρίως, το καφέ, το καφενείο και τα λοιπά. Αλλά αυτοί ήσαν λιγότεροι, και μάλλον είχαν και περισσότερα χρήματα αυτοί γιατί η γεωργία ποτέ δεν επέφερε εισόδημα ικανοποιητικό. Αυτά είχα να πω για την επαγγελματική απασχόληση. Τώρα, να προσθέσω απλώς ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι Κορωπιώτες(..) για να υπηρετούσα στο δημόσιο ήσαν πάρα πολύ λίγοι. Μετά αυξήθηκαν πάρα πολύ, και σήμερα είναι πολλοί αυτοί που έχουν επάγγελμα στο δημόσιο τομέα.

### ΕΡΩΤΗΣΗ 3

Σχεδόν όλοι είχαν τότε αρβανίτικη καταγωγή· κι εγώ αρβανίτικη καταγωγή έχω γιατί ομιλείτο η αρβανίτικη γλώσσα. Αλλά αυτό δεν επηρέασε τις επαγγελματικές επιλογές. Είτε είχαν αρβανίτικη καταγωγή, είτε δεν είχαν αρβανίτικη καταγωγή, τα επαγγέλματα στην επαρχία (που τότε δεν ήταν προάστιο της Αθήνας το Κορωπί κι όλα τα Μεσόγεια) όλοι με τη γεωργία [ασχολούνταν] -είτε Αρβανίτες είτε μη Αρβανίτες. Αν υπήρχε ένα μη αρβανίτικο χωριό, δηλαδή, το ίδιο επάγγελμα θα έκανε, δεν θα είχε καμία διαφορά. Επομένως, εξαιτίας αυτής της προέλευσης δεν υπήρξε κάτι το ιδιαίτερο όσον αφορά τη βιοποριστική τους ενασχόληση, δεν ήταν κάτι ιδίων των αρβανιτών, δηλαδή -θέλω να πω-.

### ΕΡΩΤΗΣΗ 4

Αναφέρθηκαν στα προϊόντα των περιβολιών, δηλαδή τα ζαρζαβατικά που λένε, ό,τι έχει μια λαϊκή αγορά σήμερα. Αναφέρθηκα και στην παραγωγή του κρασιού που είπε ότι η παραγωγή η μεγάλη του κρασιού έγινε μετά το 1900, προς το 1900 κι η κορύφωση ήταν [το] 1950. Τότε, ήτανε τα σταφύλια κι η παραγωγή κρασιού τα κύρια αγροτικά προϊόντα της περιοχής, αλλά εδώ να προσέξετε ότι ανέκαθεν πάντοτε υπήρχε καλλιέργεια της ελιάς. Η ελιά καλλιεργείτο από πανάρχαια χρόνια κι ήταν περισσότερο διαδεδομένη η καλλιέργεια της ελιάς από ό,τι του αμπελιού. Τα πράγματα άλλαξαν -όπως είπα- μετά το 1850. Αυτά ήταν τα κυριότερα· το κρασί και το λάδι. Ό,τι αφορά το σιτάρι, αυτοί που παρήγαν το σιτάρι για την οικογένεια τους, δεν είχαν να το εμπορευόντουσαν περισσότερο το σιτάρι, δηλαδή να πουλούσαν. Μπορεί να πουλούσαν, αλλά κυρίως το σιτάρι ήταν γιατί για να εξασφαλίζεται το ψωμί σε κάθε οικογένεια, ενώ το λάδι μπορεί να το πουλούσανε το κρασί οπωσδήποτε το πουλούσανε (αν και κάνανε και κατανάλωση οι ίδιοι, στα σπίτια, του κρασιού του

αλκοόλ δηλαδή). Αλλά ήτανε δευτερεύοντα προϊόντα, τα λαχανικά που παρήγαν τα περιβόλια φυσικά τα πουλούσαν. Επομένως τα κύρια προϊόντα ήταν το κρασί τελευταία κι ανέκαθεν ήταν και το λάδι.

#### ΕΡΩΤΗΣΗ 5

Τα παιδιά, κατά μεγάλο ποσοστό ακολουθούσαν το επάγγελμα των γονιών τους: αν είχαν πρόβατα θα εξακολουθούσαν κι αυτά να είχαν πρόβατα, αν είχαν περιβόλια εξακολουθούν να είχαν περιβόλια, αν ζούσαν από την παραγωγή του κρασιού θα ήταν αμπελουργοί. Αλλά λόγω της εκπαίδευσης η οποία στην αρχή ήταν πάρα πολύ μικρή και, επομένως, σπάνια υπήρχαν παιδιά που είχαν προχωρήσει πέραν από το δημοτικό σχολείο κι είχανε πάει στο -λεγόμενο- το «σχολαρχείο» ή «ελληνικό σχολείο»- λεγότανε τότε- (ήτανε η πέμπτη έκτη δημοτικού κι η πρώτη γυμνασίου η σημερινή, ελληνικό σχολείο είχε το Κορωπί μέχρι το 1922, εκεί γύρω, τότε δημιουργήθηκε το γυμνάσιο του Κορωπίου, μέχρι τότε γυμνάσιο δεν υπήρχε, όχι μόνο δεν υπήρχε στο Κορωπί, αλλά μόνο η Αθήνα είχε γυμνάσια. Επομένως, τα παιδιά που πηγαίνανε στην Αθήνα για να τελειώσουν γυμνάσιο έπρεπε να μείνουν στην Αθήνα για να τελειώσουνε γυμνάσιο. Αυτά τα παιδιά κατά 99% συνέχιζαν και πήγαιναν στο πανεπιστήμιο. Ήτανε πολύ λίγα αυτά τα παιδιά. Υπάρχουνε Κορωπιώτες οι οποίοι ζήσανε, είχανε γεννηθήκανε μετά το 1850 μέχρι το 1920, αρκετοί επιστήμονες κυρίως αρχίσανε γιατροί και δικηγόροι και στρατιωτικοί -κάποιοι πήγανε στον στρατό. Αυτοί ήτανε πάρα πάρα πολύ λίγοι. Αυτοί ανελίχθησαν κοινωνικά, να πούμε κοινωνικά ήταν πάρα πολύ ψηλότερα από τους άλλους τους συγχωριανούς. Οι άλλοι οι συγχωριανοί τους που δεν ήταν εγγράμματοι, τους εκτιμούσαν πάρα πολύ και τους υπολόγιζαν. Κι αυτό συνεχίστηκε και με ρυθμό ταχύτατο να αυξάνονται τα παιδιά που ήταν μορφωμένα, να αυξάνονται από το 1920 και μετά 1950-60 ο αριθμός των επιστημόνων των Κορωπιωτών και σήμερα όλα τα παιδιά έχουνε μια εκπαίδευση πολύ ικανοποιητική και τώρα πηγαίνουν στα πανεπιστήμια και σε διάφορες άλλες σχολές. Το τελευταίο μέρος της ερώτησης είναι σημαντικό, γιατί ρωτάει: το ίδιο ισχύει και για τα δύο φύλα; Όχι, δεν ισχύει το ίδιο. Τα κορίτσια δεν πήγαιναν καθόλου σχολείο. Πρώτα ιδρύθηκε στο Κορωπί περί το 1840 το πρώτο δημοτικό σχολείο μονοτάξιο με ελάχιστα παιδιά αν και δεν έκανε διάκριση αν θα ήταν τα παιδιά αυτά αγόρια ή κορίτσια. Το γεγονός ήταν ότι κανένας γονιός δεν έστελνε κορίτσια στο σχολείο για να μάθουν γράμματα. Το πρώτο σχολείο θηλέων (γιατί ήταν χωριστά αγόρια-κορίτσια αν και δεν ίσχυε πάντοτε, δεν ήταν αυστηρά, το πρώτο σχολείο έγινε περί το 1860 που αρχίσανε κάποια κορίτσια... μπορεί όχι, αργότερα θα ήταν το 1870-1880 -αν θυμάμαι καλά- δημιουργήθηκε σχολείο θηλέων για κορίτσια στο Κορωπί κι άρχισαν δειλά-δειλά να πάνε λίγα κορίτσια να πηγαίνουν στο δημοτικό σχολείο το οποίο ήτανε 4 τάξεις, δεν ήταν 6 τάξεις του δημοτικού που έχουμε σήμερα, οι 4 τάξεις. Όποιο κορίτσι είχε τελειώσει δημοτικό σχολείο τότε ήξερε γράμματα, διάβαζε τον Καζαμιά, διάβαζε την Αγία Επιστολή, διάβαζε διάφορα. Λίγα πράγματα, όμως, γιατί το 90-95% των κοριτσιών -μέχρι το 1900 περίπου- δεν είχαν πάει σχολείο. Τα κορίτσια που πήγαν σχολείο, τα περισσότερα ήτανε μετά το 1900. Ακόμα κι όταν ιδρύθηκε το γυμνάσιο -να ξέρετε- το 1922-23 το γυμνάσιο Κορωπίου, το γυμνάσιο στην τελευταία τάξη δεν είχε ούτε ένα κορίτσι κι είχε 12-15 αγόρια. Κανένα κορίτσι δεν είχε μείνει γιατί οι γονείς τα έβγαζαν πριν τελειώσουν. Υπήρχε μια προκατάληψη δηλαδή για τα κορίτσια να μην πάνε σχολείο, γιατί έλεγαν διάφορες σαχλαμάρες -θα της πω- ότι αυτά τα κορίτσια που μάθαιναν να γράφουν έγγραφαν ραβασάκια -λέει- θα γράφανε ραβασάκια στα αγόρια και θα είχανε ραντεβού και τέτοιες βλακείες που λέγανε τότε οι αμόρφωτοι. Εν πάση περιπτώσει, όλα αυτά περάσανε. Μετά το 1900 άρχισε, μετά το 1920-1930 να μην ισχύει τίποτα από αυτά και τα κορίτσια τελικά πηγαίνουν όπως ακριβώς τα αγόρια -για να μην πω και περισσότερο ακόμα- και προχωρούν στην εκπαίδευση πάρα πολύ ικανοποιητικά.

#### ΕΡΩΤΗΣΗ 6

Και αυτή σημαντική η ερώτηση, παιδιά, που κάνατε. Η πληθυσμιακή αύξηση άρχισε μετά το 1960, δηλαδή δεν είναι που να πω και πάρα πολλά χρόνια. Μέχρι τότε, το Κορωπί το 1900 είχε 3000 κατοίκους, Κάτι τέτοιο -αν θυμάμαι καλά-, το 1940 είχε διπλασιαστεί ήταν 7000 κάτοικοι και το 1960 ήταν 12.000 κάτοικοι. Από κει και πέρα, μετά το 1970, γύρω στο 1970, ήρθαν από άλλα μέρη της Ελλάδας, κυρίως από... θα ξέρετε και εσείς γιατί θα τα έχετε ακούσει από τους γονείς- ήρθαν από την επαρχία μεγάλος αριθμός πληθυσμού, εγκαταστάθηκε στα Μεσόγεια περισσότερο, βέβαια, στην Αθήνα κι η Αθήνα είχε το ίδιο φαινόμενο αυτά τα χρόνια. Έτσι και στο Κορωπί, μετά το 1970, είχαμε μια πληθυσμιακή αύξηση που όλο όσο περνούσαν τα χρόνια τόσο περισσότερο γινόταν εκρηκτική

και τα τελευταία χρόνια μετά τη δημιουργία του αεροδρομίου, τότε έγινε η πληθυσμιακή έκρηξη - μπορούμε να πούμε- κι όλα τα επακόλουθα, διότι μεγάλος αριθμός κατοίκων ήρθαν στα Μεσόγεια και στο Κορωπί, εγκαταστάθηκαν μόνιμα και το επακόλουθα ήταν ότι χρειαζόντουσαν σπίτια να μείνουν ανθρωπινά, γίνανε πολυκατοικίες, γεμίσει πολυκατοικίες [κι] έχουμε έναν νέο Κορωπί γύρω από την Οδό Αττικής, το νέο Κορωπί που δεν έχει καμία σχέση... ήταν περιβόλια και πολύ αραιά σπιτάκια για να εξυπηρετούν τους αυτούς τους περιβολάρηδες που είχαν τα περιβόλια. Τώρα είναι μια αγνώριστη συνοικία και πολλοί το λένε το «Νέο Κορωπί», δηλαδή εκεί που είναι η αστυνομία σήμερα και δικαστήρια και -δεν ξέρω τι- κι υπηρεσίες ιατρικές και διάφορα, όλα αυτά μετά το εργοστάσιο του Χατζηδήμα που υπάρχουν ακόμα τα ερείπια ανατολικά δεν υπήρχε τίποτα· μόνο περιβόλια ήτανε και περιβολάρηδες. Και λέμε αν η πληθυσμιακή αύξηση επηρέασε, συνεχίζει δηλαδή το ερώτημα αν επηρέασε τις επαγγελματικές επιλογές των κατοίκων της. Επηρέασε πάρα πολύ, γιατί σήμερα σπάνια βλέπει κανείς πληθυσμό οικογένειες να ασχολούνται με την καλλιέργεια, με τη γεωργία. Είναι σπάνια αυτή η επιλογή γιατί έγινε η αστικοποίηση, αστικοποιήθηκε. Δηλαδή το Κορωπί δεν είναι η πόλη η επαρχιακή με την παραδοσιακή καλλιέργεια που είχε και τα παραδοσιακά επαγγέλματα. Τώρα, με την αστικοποίηση, τα παρατήσανε. Πολλοί από μας δεν έχουμε ούτε αμπέλια, δεν έχει μείνει ούτε αμπέλι να καλλιεργήσουμε ούτε περιβόλι να καλλιεργήσουμε. Κάποιες ελιές έχουν μείνει στον καθένα που τις μαζεύουν και με το ζόρι και δεν βρίσκουν ανθρώπους να μαζέψουν ελιές. Τόσο πολύ επηρέασε η πληθυσμιακή αύξηση τις επαγγελματικές επιλογές των κατοίκων. Ωστε σήμερα λέμε ότι τα επαγγέλματα που υπάρχουν στο Κορωπί δεν διαφέρουν καθόλου από τα επαγγέλματα που υπάρχουν στην Αθήνα, στην πρωτεύουσα. Καταλάβατε;

#### ΕΡΩΤΗΣΗ 7

Θα μπορούσα να πω ναι, γιατί δεν υπάρχει παραδοσιακή κοινωνία ή παλαιά· είναι κάπως διαφορετικά τα πράγματα. Εμείς οι ντόπιοι λέμε ακόμα «είναι ξένος», «είναι ξένοι» αυτοί που ήρθαν από την επαρχία και μένουν Κορωπί. Στην ουσία, τι «ξένου»; Δεν είναι ξένοι, είναι πλέον μόνιμοι κάτοικοι· είναι το ίδιο όπως είμαστε κι εμείς. Από τη μεριά του παλαιού πληθυσμού υπάρχει αυτή η νοοτροπία ότι η νέα σύνθεση του του πληθυσμού δημιούργησε κάποια κοινωνικό πρόβλημα -που εγώ δεν το πιστεύω-. Πιστεύω ότι όλοι πλέον είμαστε ενσωματωμένοι. Δεν ξέρω αν ρωτάτε και τους μέσα στη σύνθεση, τη νέα είναι κι οι άλλοι που ήρθαν από Αλβανία ήρθανε από άλλες χώρες. Όσο για αυτούς που ήρθαν από Αλβανία, σήμερα δεν έχουν σχεδόν καμία διαφορά, απλώς δεν έχουν πολλούς συγγενείς εδώ όπως έχουμε εμείς οι παλαιοί μεγάλο αριθμό συγγενών. Κι αυτοί είναι ενσωματωμένοι πλέον, αυτοί που ήρθαν κυρίως από Αλβανία είναι ενσωματωμένοι στον πληθυσμό του Κορωπίου. Κοινωνικά προβλήματα δεν νομίζω ότι δημιούργησε, παρά στην αρχή αυτή η νοοτροπία ότι «είναι ξένος» ότι «δεν αξίζει να έχουμε συναναστροφή», αλλά όλα αυτά αρχίζουν και... εξαφανίζονται αυτές οι διακρίσεις κι οι εντυπώσεις. Σε λίγα χρόνια δεν θα υπάρχει καμία πλέον διαφορά.

#### ΕΡΩΤΗΣΗ 8

Και βέβαια, ήδη αναφέρθηκα ότι απόρροια αυτών το πραγμάτων που συνέβησαν εδώ στα Μεσόγεια στο Κορωπί ήταν η μετατροπή του αγροτικού τοπίου σε αστικό. Ήδη αναφέρθηκα στις προηγούμενες ερωτήσεις τόσο με την οικοδόμηση που έγινε κι έγινε αγνώριστο το Κορωπί. Αυτό που ήταν ένα χωριό που το θυμόμαστε με νοσταλγία ότι ήταν ωραιότερο, ήτανε πιο άνετο, σήμερα υπάρχουν πάρα πολλά προβλήματα, ακόμα και της αποχέτευσης που δεν υπήρχε τότε γιατί υπήρχε η ανακύκλωση, ήτανε φυσική. Δεν μαζεύανε σκουπίδια καθόλου· τα σκουπίδια γινόντουσαν λίπασμα και ρίχνονταν στα χωράφια τα σκουπίδια που παρήγε ένα σπίτι. Σήμερα είναι εντελώς διαφορετικό. Συνεχίζει την ερώτηση την όγδοη: πόσο διήρκεσε αυτή η διαδικασία; Αρχισε από το 1960-70 και συνεχίζεται ακόμα και δεν ξέρουμε πώς θα καταλήξει. Δηλαδή, επί 60-70 χρόνια συνεχίζεται η μετατροπή του αγροτικού τοπίου σε αστικό.

#### ΕΡΩΤΗΣΗ 9

Ελάχιστα επηρεάζει αυτό το παρελθόν τους σημερινούς κατοίκους, ελάχιστα. Έχουνε εξοικειωθεί όλοι, δεν αισθάνονται κάτι, ότι έχασαν κάτι. Μερικοί -και μετά χαράς- απηλλάγησαν από την αμπελοκαλλιέργεια την έξω δουλειά που είναι το θερισμό που είναι τόσο κόπος και με ανακούφιση δέχθηκε το νέο τρόπο ζωής. Νομίζουμε, στην πραγματικότητα δεν συμβαίνει αυτό, αλλά εν πάση περιπτώσει.

## ΕΡΩΤΗΣΗ 10

Εσείς με το έργο μας έχετε αναδείξει την ομορφιά ενός κόσμου που χάνεται και το έχω αναδείξει με τα γραπτά μου και με τη ζωγραφική μου γιατί ό,τι έχω ζωγραφίσει αναφέρεται στα παλαιά, στην ομορφιά ακριβώς του κόσμου που χάνεται. Πολύ ωραία η ερώτησή σας και σας ευχαριστώ κιόλας που εκτιμάτε. Και ερωτάται παρακάτω: ποια πρέπει να είναι η στάση μας απέναντι σε αυτόν τον κόσμο που χάνεται; Να αισθανόμαστε αγάπη, να μαθαίνετε, να θέλετε να μαθαίνετε ποια ήταν η ζωή, ο τρόπος ζωής, το επάγγελμα αλλά και τα ήθη και τα έθιμα που ίσχυαν τότε κι αυτά προσπαθούμε και προσπαθώ να γράψω εγώ -κι όχι μόνο εγώ- αλλά κι άλλοι. Κι η στάση σας πρέπει... απέναντι στον κόσμο που χάνεται είναι να τον μαθαίνετε, ποιος είναι και να αντλείτε διδάγματα. Δηλαδή η κοινωνική αλληλεγγύη υπήρχε τότε, υπήρχε, ήταν ένα πράγμα καλό, υπήρχαν και διάφορα άλλα κακά -ας πούμε- ο ένας ασχολείτο με ό,τι συνέβαινε στο σπίτι του άλλου (πολύ αυτό γινόταν) πράγμα το οποίο δεν υπάρχει σε τέτοιο βαθμό σήμερα κι αυτό πρέπει να πούμε ότι είναι καλό. Αλλά ό,τι αφορά την αλληλεγγύη, την κοινωνικότητα που είχανε, οι άνθρωποι δεν ήσαν κλεισμένοι, οι γείτονες βοηθούσαν ο ένας τον άλλον, οι γειτόνισσες... Όλη αυτή η συναναστροφή έχει χαθεί σήμερα, παιδιά, και δεν θα έπρεπε να ήταν έτσι. [Πρέπει] να στρέφετε το ενδιαφέρον σας με αγάπη για αυτούς τους παλαιότερους κατοίκους και για τον τρόπο της ζωής τους.

## ΕΡΩΤΗΣΗ 11

Θα μπορείτε να παρέμβετε εφόσον μάθετε ποια ήταν ακριβώς τα έθιμα. Όχι τόσο τα ήθη (δεν μας ενδιαφέρουν τα ήθη, μπορούμε να πούμε ότι και σήμερα σε ικανοποιητικό επίπεδο είναι όσον αφορά το Κορωπί) αλλά ο πολιτισμικός πλούτος, που πράγματι είναι πολύ ενδιαφέρων των παλαιότερων γενεών, θα πρέπει να ζησει, να μελετηθεί, να συντηρηθεί, να εκδοθούν βιβλία. Ωραία.. εγώ λέγω αυτό το πράγμα: τώρα έχω τόσα γραπτά, έχω πάρα πολλά γραπτά (φέρνω παράδειγμα τον εαυτό μου για τον εαυτό μου ξέρω) τα οποία δεν έχουν εκδοθεί σε βιβλία. Ποιος θα τα εκδώσει; Μπορώ να διαθέτω τόσο μεγάλα ποσά ώστε να κάνω εκδόσεις βιβλίων τα οποία δεν θα μου φέρουνε... δεν θα καλύψουν τα έξοδα που έχω κάνει τουλάχιστον; Όχι να έχω κέρδος, δεν θέλω κέρδος. Αλλά δεν καλύπτουν τα έξοδα που κάνει κανείς όταν ασχολείται, όταν γράφει, όταν χρειάζεται τώρα κομπιούτερ ([το] χειρίζομαι κι εγώ) κι είναι πάρα πολλά τα έξοδα. Πώς θα μπορούσα να εκδώσω αυτό σε βιβλία, αυτά τα πράγματα ώστε να τα παίρνετε κι εσείς τα βιβλία να μαθαίνετε πολλά πράγματα; Αλλά ό,τι μπορώ, κάνω. Επομένως έχετε μεγάλο έργο κι εσείς, παιδιά, όταν μεγαλώσετε ακόμα, να φροντίσετε ότι ό,τι πολιτισμικός πλούτος παραμένει και διασώζεται, να τον έχετε κι εσείς, να τον φιλάτε ως κόρην οφθαλμού και να κάνετε το παν για να διατηρηθεί αυτός ο πλούτος, να διατηρηθεί και στις νέες γενιές μετά από σας και σε όλο το μέλλον.